

Kommunane i Vestland

Saksbehandlar, innvalstelefon

Håvard Rød, 5557 2143

Revidert nasjonalbudsjett 2025 og kommuneopplegget for 2026

Statsforvaltaren gir i dette brevet eit oversyn over hovudpunkta i framlegget til revidert nasjonalbudsjett 2025 og kommuneopplegget for 2026, jf. prop. 142 S - Kommuneproposisjonen.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane utan at fylkeskommunane er med, og «departementet» betyr Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD).

Endringar i det økonomiske opplegget for 2025

Skatteoverslaget for kommunane er samla justert noko ned no i revidert nasjonalbudsjett. Pårekna skattevekst i prosent frå innkomen skatt i 2024 til 2025 er redusert frå 10,0 prosent i statsbudsjettet til 9,7 prosent no. Dette er skatt på formue og inntekt, medrekna naturressursskatt.

Kostnadsdeflatoren for kommunane var 4,1 prosent i statsbudsjettet for 2025, fordelt mellom pårekna lønsvekst 4,5 prosent og pårekna prisvekst for kjøp av varer og tenester 3,5 prosent. Det er no rekna med lågare kostnadsvekst enn i statsbudsjettet.

Den pårekna kostnadsveksten for i år er no 3,9 prosent :

Lønsvekst	4,4 prosent (vekt 0,574)
-----------	--------------------------

Prisvekst kjøp av varer og tenester.	3,3 prosent (vekt 0,426)
--------------------------------------	--------------------------

Samla prisvekst	3,9 prosent
------------------------	--------------------

Dette vil gi ei innsparing for kommunane. På den andre sida er det som nemnd pårekna noko lågare skatteinntekter enn i statsbudsjettet. Netto verknaden av dette gir ein noko større inntektsramme for kommunane.

Det er på denne bakgrunnen rekna at kommunesektoren i år vil få ei styrka inntektsramme på om lag kr 0,4 mrd., samanlikna med statsbudsjettet. Dette er lågare kostnadsvekst (kr 1,1 mrd.), med fråtrekk for mindre skatt på inntekt og formue (kr 0,7 mrd.).

Reduserte skatteinntekter på kr 0,7 mrd. for kommunesektoren, er fordelt med om lag kr 330 mill. på kommunane og om lag kr 360 mill. på fylkeskommunane.

Pensjon - ny offentlig AFP

I statsbudsjettet for 2025 var det ein pårekna reduksjon i kommunesektoren sine samla pensjonskostnader med om lag kr 0,5 mrd., samanlikna med pårekna lønsvekst. I dette overslaget for pensjonskostnader var det ikkje teke omsyn til verknad av ny offentlig AFP frå 1. januar 2025, som følge av uvisse om berekningsgrunnlaget.

Regjeringa ville difor kome att til verknader av ny offentlig AFP og kompensasjon i revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Det er no utarbeidd oppdaterte overslag for meirkostnader til pensjon. Verknadene av ny offentlig AFP frå 1. januar 2025 er innarbeidd i kostnadsoverslag for pensjon. Utrekningane syner meirkostnader i kommunesektoren sine samla pensjonskostnader i 2025 på om lag kr 3,6 mrd., utover pårekna lønsvekst. Samanlikna med det opphavlege overslaget for pensjonskostnader i statsbudsjettet (- kr 0,5 mrd.), inneber dette ein auke i pensjonskostnadene for kommunesektoren på kr 4,1 mrd. frå opphavleg nivå i statsbudsjettet.

Det er lagt opp til at kommunane får kompensert for meirkostnaden i pensjon. Det er framlegg om ei tilleggsføring i 2025 til kommunesektoren på kr 4,1 mrd. som kompensasjon for meirkostnadene i pensjon frå nivået i statsbudsjettet, fordelt med kr 3,7 mrd. til kommunane og kr 0,4 mrd. til fylkeskommunane.

Departementet tek sikte på å sende eit oppdatert rundskriv for berekning av pensjonskostnadene i juni.

Kommuneopplegget for 2026

Generelt

Det er gitt signal om ein realvekst i dei frie inntektene for kommunesektoren i intervallet frå 4,2 til 4,9 mrd. kroner frå 2025 til 2026. Av dette er kommunane sin del rekna til intervallet frå 3,2 til 3,8 mrd. kroner. Veksten er rekna frå det pårekna inntektsnivået i år som no er lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett.

Den pårekna inntektsveksten er realauke. Priskompensasjon frå 2025 til 2026 vil difor kome som eit tillegg. Kostnadsdeflatoren som blir nytta til priskompensasjon, vil bli fastsett i statsbudsjettet til hausten.

Veksten i dei frie inntektene må finansiere auka kostnader som følge av befolkningsutviklinga, blant anna auken i dei eldre aldersgruppene. Vekst i pårekna demografikostnader for kommunesektoren i 2026 er 2,9 mrd. kroner, som er den delen av kostnadsveksten som må bli dekt av vekst i dei frie inntektene. Kommunane sin del av denne kostnadsveksten er rekna til om lag 2,1 mrd. kroner.

Det er lagt til grunn at kommunesektoren får eit auka handlingsrom i intervallet frå 1,3 til 2,0 mrd. kroner i 2026. Dette er realvekst i frie inntekter, med fråtrekk for auka demografikostnader. Dette auka handlingsrommet kan bli fordelt med 85 prosent på kommunane og 15 prosent på fylkeskommunane.

Det er ikkje lagt opp til særskilte bindingar til satsingar som veksten i dei frie inntektene i 2026 skal gi rom for.

Pensjon

Det har i kommuneopplegget vore slik at realveksten i dei frie inntektene også skulle dekke auka pensjonskostnader, utover pårekna lønsvekst. Pensjon vil frå og med 2026 inngå i den kommunale kostnadsdeflatoren. Vekst i pensjonskostnader utover pårekna lønsvekst vil inngå som ein komponent i deflatoren frå 2026, i tillegg til pårekna lønsvekst og prisvekst ved kjøp av varer og tenester. Kompensasjon for auke i pensjonskostnadene utover pårekna lønsvekst, vil då bli teke omsyn til ved fastsetjing av den ordinære priskompensasjonen av dei frie inntektene i statsbudsjettet.

Realvekst i dei frie inntektene skal difor frå og med 2026 ikkje lenger dekke auka pensjonskostnader utover pårekna lønsvekst.

Departementet vil opplyse nærare om dei økonomiske føresetnadene for utrekning av pensjonskostnadene for rekneskapsåret 2026 i rundskriv til kommunane.

Skatt

Kommunal formuesskatt blir redusert med ytterlegare 1/4-del i 2026. Den kommunale formuesskatten blir difor halvert i løpet av åra 2025 og 2026. Skatteøyret for kommunane vart auka frå 10,95 prosent i 2024 til 12,75 prosent i 2025 for å gi kommunane høgare inntektsskatt. Dette gir kompensasjon for lågare formuesskatt og bortfall av utbytteskatt i 2025. Utbytteskatt til kommunane er teken heilt bort i 2025.

Det kommunale skatteøyret for 2026 vil bli fastsett i statsbudsjettet til hausten. Det blir som tidlegare lagt opp til å fastsetje skatteøyret på grunnlag av målsetjinga om at skatteinntektene skal utgjere om lag 40 prosent av kommunane sine samla inntekter. Då må skatteøyret for kommunane i 2026 ta omsyn til at større inntektsskatt må kompensere lågare formuesskatt også frå 2025 til 2026 for kommunane samla. Det vil i 2026 gi fordelingsverknader mellom kommunane.

Endringar i skatt blir ikkje tekne omsyn til av overgangsordninga INGAR, men blir for formuesskatten innført gradvis over dei to åra 2025 og 2026. Endring får difor full verknad i 2026.

Skjønstilskot

Basisramma for skjønstilskot blir fordelt mellom kommunane av statsforvaltarane. Ramma for skjønstilskot til kommunane for heile landet er kr 800 mill. i 2025, av dette kr 139,1 mill. til Vestland.

Basisramma i 2026 for skjønstilskot i landet blir auka nominelt til kr 830 mill.

Overgangsordninga INGAR tek ikkje omsyn til endringar i skjønstilskot.

Naturskade

Retningslinene for at departementet skal gi skjønstilskot i samband med naturskade blir justert for 2026. Eigendel og innslagspunkt blir auka på bakgrunn av prisvekst som har vore over fleire år. Beløpa har vore nominelt uendra i fleire år.

Nye beløp for 2026: Kommunar som har hatt utgifter etter naturskade som samla er over kr 350,- per innbyggjar, kan få kompensasjon som dekker halvparten av utgiftene. Dersom utgiftene er over

kr 700,- per innbyggjar, kan kommunen få kompensasjon som dekker alle utgiftene over kr 350,- per innbyggjar.

Beløp for eigendel er oppjustert frå kr 250,- per innbyggjar (t.o.m. 2025) til kr 350,- per innbyggjar frå 2026.

Beløp for innslagspunkt er oppjustert frå kr 500,- per innbyggjar (t.o.m. 2025) til kr 700,- per innbyggjar frå 2026.

Dei nemnde beløpa for eigendel og innslagspunkt vil seinare bli justert med jamne mellomrom på bakgrunn av prisvekst.

Inntektssystemet 2026

Inntektssystemet generelt

Nytt inntektssystem for kommunane er innført i 2025. Det er ikkje varsla nye endringar i inntektssystemet for 2026.

I 2025 er det innført ein ny oppdatert kostnadsnøkkel i utgiftsutjamninga (basert på faglege analysar og utviklinga i kommunane sine faktiske utgifter) og endringar i dei regionalpolitiske tilskota, t.d. distriktstilskot Sør-Noreg og småkommunetillegget. Overgangsordninga INGAR tek omsyn til desse endringane slik at verknaden kjem gradvis over nokre år.

Inntektsutjamning

Den symmetriske (ordinære) inntektsutjamninga blir auka ytterlegare frå 62 prosent i 2025 til 64 prosent i 2026. Den var 60 prosent til og med 2024. Tilleggskompensasjonen i inntektsutjamninga for skattenivå under 90 prosent av landsgjennomsnittet blir vidareført uendra på 35 prosent.

Overgangsordninga INGAR tek ikkje omsyn til endringar i inntektsutjamning. Opptrappinga i inntektsutjamning blir innført gradvis over dei to åra 2025 og 2026. Endring får difor full verknad i 2026.

Kompensasjon for endringar i regelverket for eigedomsskatt

Kommunane er delvis kompenserte for reduserte eigedomsskatteinntekter (over eigendel per innbyggjar) som følgje av bortfall eigedomsskatt på produksjonsutstyr og installasjonar.

Kompensasjon er gitt som særskilt fordeling i inntektssystemet. Omlegginga er gjennomført gradvis over sju år frå og med 2019 slik at endringa har fått full verknad i 2025. Samla kompensasjon for dei aktuelle kommunane i 2025 er kr 300 mill. Kommunane Øygarden, Alver, Austrheim, Gulen, Høyanger og Årdal er omfatta av ordninga i Vestland.

Ein kommune har teke spørsmålet om vidareføring av kompensasjon etter 2025 opp med oss. Det er ikkje gitt noko signal i proposisjonen om denne kompensasjonen framover. Det er m.a.o. heller ikkje varsla noko bortfall av kompensasjonen.

Ressurskrevjande tenester – toppfinansieringsordninga

Det er i proposisjonen ikkje varsla endringar i den nye ordninga for ressurskrevjande tenester – toppfinansieringsordning. Departementet vil kome med nærare opplysningar i framlegget til statsbudsjett for 2026 til hausten. Dette vil omfatte fastsetjing av innslagspunkt for utbetaling av tilskot i 2026.

Kommunale gebyr

Regjeringa har kome med framlegg til endringar i regelverket om sjølvkost. Framlegget er sendt på høyring med høyringsfrist i byrjinga av september.

Det er framlegg om lengre avskrivningstid og derav lengre nedbetalingstid på lån til sjølvkost-investeringar. Lengre nedbetalingstid vil på kort sikt bidra til lågare gebyr for innbyggjarane. Dette vil dempe den noverande samla veksten i gebyr.

Det er framlegg om å forlenge den maksimale avskrivningstida frå 40 år til 80 år for vatn- og avlaupsleidningar, og frå 20 år til 40 år for nokre anlegg innan vatn, avlaups- og renovasjons-tenestene som t.d. forbrenningsanlegg, reinseanlegg og pumpestasjonar (dei som framleis ikkje har utvida frå 20 år avskrivningstid). For kommunane vil lågare ordinære avdrag på innlån i hovudsak bli motsvart av lågare gebyrinntekter.

Over tid inneber framlegget høgare gebyr fordi avskrivningstid og nedbetalingstid på lån blir lengre, noko som vil gi større renteutgifter. På kort sikt bidreg ei slik endring til lågare gebyr (lågare minimumsavdrag), men over tid bidreg dette til større renteutgifter og derav høgare gebyr.

I sjølvkostforskrifta er det framlegg om å endre den berekningsrenta som blir brukt i grunnlaget for gebyr, frå 5-årig swaprente pluss 1/2 prosentpoeng til 3-månaders NIBOR pluss 0,6 prosentpoeng. Dette ville gitt meir samsvar mellom berekningsrenta for dei gebyra som innbyggjarane betaler til kommunen, og kommunen sine egne renteutgifter på sine innlån.

Slik rentemarknaden er no, ville ei slik endring bidrege til ein auke i berekningsrenta for gebyr og difor bidrege til høgare gebyr for innbyggjarane. Departementet vil difor utsetje denne endringa. Framlegget til endring vil bli vurdert nærare i lys av renteutviklinga.

Departementet gjer framlegg om at framføringsperioden for over- og underskot i sjølvkost-rekneskapen blir vidareført uendra på fem år. Noverande ordning varetek omsynet til ei stabil og jamn utvikling i gebyrnivået, utan å forskyve betalinga for tenestene til seinare brukarar.

I statsbudsjettet for 2025 var det framlegg om å redusere mva-satsen for vatn og avlaup frå 25 prosent til 15 prosent, med planlagt iverksetjing frå 1. mai i år. Innføringa av redusert sats blir utsett til 1. juli 2025.

Med helsing

Liv Signe Navarsete

Synnøve Stalheim
kommunaldirektør

Dersom det er spørsmål til innhaldet i brevet, kan kommunane ta kontakt med Håvard Rød (55572143), Marit Lunde (57643005), Edvard Høgestøl (55572045) eller Ingunn Broch Hauge (57643020) hjå Statsforvaltaren, eventuelt på e-post.

